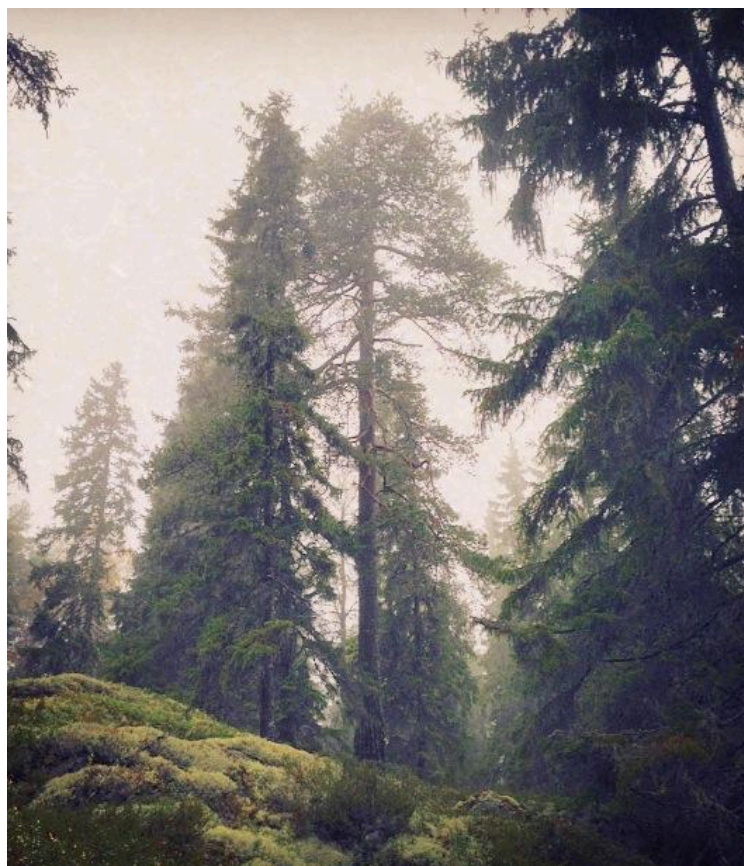

SKOGSMÄSTARPROGRAMMET
Examensarbete 2016:04

Identifiering av intressen knutna till avverkning - Ett underlag inför bedömning av behovet av FSC-samråd

*Identification of different interests related to
logging - a basis for assessing the need for
FSC-consultation*

Johan Åkerlind

Examensarbete i skogshushållning, 15 hp
Serienamn: Examensarbete/SLU, Skogsmästarprogrammet 2016:04
SLU-Skogsmästarskolan
Box 43
739 21 SKINNSKATTEBERG
Tel: 0222-349 50

Identifiering av intressen knutna till avverkning - Ett underlag inför bedömning av behovet av FSC-samråd

Identification of different interests related to logging - a basis for assessing the need for FSC-consultation

Johan Åkerlind

Handledare: Daniel Gräns, SLU Skogsmästarskolan

Examinator: Eric Sundstedt, SLU Skogsmästarskolan

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: Självständigt arbete (examensarbete) med nivå och fördjupning G2E med möjlighet att erhålla kandidat- och yrkesexamen

Kurstitel: Kandidatarbete i Skogshushållning

Kurskod: EX0624

Program/utbildning: Skogsmästarprogrammet

Utgivningsort: Skinnskatteberg

Utgivningsår: 2016

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Serienamn: Examensarbete /SLU, Skogsmästarprogrammet

Serienummer: 2016:04

Omslagsbild: Foto Johan Åkerlind.

Nyckelord: certifiering, föreningar, arbetsmetod

Sveriges lantbruksuniversitet
Skogsvetenskapliga fakulteten
Skogsmästarskolan

FÖRORD

Under våren 2014 gick tankarna kring vad jag skulle välja som ämne för mitt examensarbete. Under denna tid kändes det som att allt som kunde undersökas redan var undersökt men som tur var blev jag motbevisad.

Jag hade under min tid på Skogsmästarskolan sommarjobbat hos Kulfallets Skogsservice, en entreprenör åt Stora Enso Skog. Genom denne entreprenör fick jag kontakt med planeringsledaren Erik Hultman, Stora Enso Skog Filipstad. Erik Hultman hade då lite tankar på hur man skulle kunna lösa frågor kring FSC-samråd inom distriktet. Han ville att jag skulle undersöka om det fanns något fungerande arbetssätt för att identifiera intressenter samt om möjligt kartlägga behovet av FSC-samråd. Där startade sista etappen till min examen.

Jag vill tacka Erik Hultman för hans engagemang och för att jag fick möjligheten att skriva ett intressant examensarbete där det fanns utrymme för egna tankar och idéer kring tillvägagångssättet. Ett stort tack riktas också till de föreningar och organisationer som valde att delta vid mötena i Hagfors, det var roligt att se att det fanns ett så stort intresse för skogsbruk. Till sist vill jag även tacka Daniel Gräns, universitetslektor på Skogsmästarskolan för hjälp och stöttning vid rapportskrivningen.

Johan Åkerlind

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Förord.....	iii
1. ABSTRACT.....	1
2. INLEDNING.....	3
2.1 Bakgrund.....	4
2.2 Syfte.....	5
2.3 Avgränsning.....	5
3. LITTERATURSTUDIE.....	7
3.1 Allmänt kring begreppet samråd.....	7
3.2 En historisk tillbakablick.....	7
3.2.1 Klassning av skogen.....	8
3.2.2 Kartläggning av rennäringen.....	8
3.2.3 Kartläggning av kultur/fornlämningar.....	8
3.2.4 Kartläggning av turism och friluftsliv.....	9
3.3 Samråd enligt skogsvårdslagstiftningen idag.....	9
3.4 Miljöbalken- anmälan för samråd.....	10
3.5 Samråd enligt FSC.....	12
4. MATERIAL OCH METODER.....	15
4.1 Kartläggning av avverkningsobjekt.....	15
4.1.1 Bearbetning av materialet i "Säcken".....	15
4.1.2 Karta över avverkningsobjekten.....	15
4.2. Registrering av synpunkter genom synpunktsformulär.....	16
4.2.1 Synpunktsformulärets uppbyggnad.....	16
4.2.2 Registrering av synpunkter från föreningar/organisationer.....	16
4.2.3 Registrering av synpunkter från allmänheten.....	16
4.3 Identifiering av intressenter.....	16
4.4 Mötet med föreningar/organisationer.....	17
4.4.1 Första mötet med föreningar/organisationer.....	17
4.4.2 Andra mötet med föreningar/organisationer.....	17
4.4.3 Tredje mötet med föreningar/organisationer.....	18
4.4.4 Sammanställning.....	18
5. RESULTAT.....	19
5.1 Allmänheten.....	19
5.2. Medverkande föreningar/organisationer.....	19
5.2.1 Synpunkter från Jakt och Pistolskytteklubben.....	19

5.2.2 Synpunkter från PRO	20
5.2.3 Synpunkter från Naturskyddsföreningen Hagfors.....	20
5.3 Synpunktsfördelning mellan avverkningsobjekt – föreningar/organisationer	20
5.4 Vad intressenterna tyckte om arbetsmetoden.....	21
5.4.1 Kartmaterialet.....	21
5.4.2 Synpunktsformuläret.....	23
5.4.3 Arbetsmetoden	24
6. DISKUSSION	25
6.1 Litteraturstudien	25
6.1.2 Samråd under 1980-talet jämfört med 2010-talet	25
6.1.3 Universell hantering av samrådsärenden.....	26
6.2 Studiens material och metoder	28
6.2.1 Försöksområdet.....	28
6.2.2 Synpunktsregistrering.....	29
6.2.2.1 Föreningar/organisationer	29
6.2.2.2 Allmänheten	29
6.3 Mötet med föreningar/organisationer	29
6.3.1. Personlig kontakt.....	30
6.3.2 Tidsplanen för möten.....	30
6.4 Resultatet-föreningar/organisationer.....	31
6.4.1 Synpunkter från föreningar/organisationer	31
6.4.2 Föreningar/organisationernas syn på arbetsmodellen.....	32
7. SAMMANFATTNING	35
8. REFERENSLISTA	37
8.1 Publikationer.....	37
8.2 Internetdokument.....	37
8.3 Personlig kommunikation	38
9. BILAGOR	39
Bilaga 1 -Stora Ensos informationsblankett.....	39
Bilaga 2 -Försöksområdet.....	40
Bilaga 3 -Synpunktsformuläret.....	41
Bilaga 4 -Synpunktsformulärets tre moment.....	43
Bilaga 5 -Synpunktsstationen.....	45
Bilaga 6 -Frågeformulär	48

1. ABSTRACT

The purpose of this study was to find a new method for identifying the wide range of interests linked to specific logging sites where there may be a need to perform FSC consultation. The result of the study should be used as a basis for assessing the need to perform FSC consultation on Bergvik Skog's forest properties before logging.

The results were based on material consisting of 136 logging sites in Hagfors. Each site was discussed during meetings with invited local stakeholders such as environmental organizations, hunting clubs and sport associations. The public stakeholders were not invited to any meeting but they could submit their suggestions at a special booth in Hagfors town hall. Of the 136 logging sites included in the study the stakeholders expressed interest in a total of 17 sites.

All local stakeholders were satisfied with the evaluated working method incorporating an initial meeting followed by time for reflection and discussion within the different groups, and thereafter submission and processing of comments, as well as a final meeting for feedback. The local stakeholders thought that Stora Enso should introduce this method as a general work routine.

2. INLEDNING

År 2004 bildades Bergvik Skog genom att de förvärvade bland annat alla Stora Ensos skogsfastigheter i Sverige. Trots att Bergvik Skog är den nya markägaren transporteras fortfarande merparten av virket från dessa skogar till Stora Ensos egna industrier. Detta sker genom att Bergvik Skog, via ett långtidsavtal säljer avverkningsrätter i form av gallring och slutavverkning till Stora Enso (Bergvik Skog, Länk A, 2014).

Utöver köp av avverkningsrätter förvaltar även Stora Enso det tidigare markinnehavet enligt Bergvik Skogs riktlinjer. Stora Enso skapar i sin tur egna arbetsrutiner som följer dessa riktlinjer (Bergvik Skog, Länk A, 2014). Förvaltningen sker genom en organisation inom koncernen som heter Stora Enso Skog som har sitt huvudkontor i Falun. Stora Enso Skog är i sin tur uppdelat i olika regioner och distrikt (Stora Enso Skog, Länk B, 2014).

Stora Enso Skog och Bergvik Skog är FSC-certifierade (Forest Stewardship Council). Att vara FSC-certifierad medför vissa förpliktelser. En av dessa förpliktelser är att identifiera lokala intressen som kan påverkas av större skogliga åtgärder. Med större skogliga åtgärder menas vanligtvis föryngringsavverkning. Finns lokala intressen kopplade till den skog som ska föryngringsavverkas har intressenterna rätt att lämna synpunkter under ett så kallat FSC-samråd. De synpunkter som kommer in från individer eller grupper är inte avgörande för om åtgärden ska utföras eller inte men individen eller gruppen som påverkas av åtgärden har rätt att få en förklaring till varför den certifierade inte kan gå synpunkterna till mötes (FSC, Länk C, 2014).

I och med att Stora Enso Skog förvaltar Bergvik Skogs mark har de fått i uppdrag att skapa en strategi för att identifiera intressenter på de objekt som avverkningsplaneras på Bergvik Skogs mark samt att utföra FSC-samråd vid behov. Detta som ett led i att båda företagen ska uppfylla certifieringskraven från FSC (Wigert, Länk D, 2014).

2.1 Bakgrund

På Stora Enso Skogs distrikt Sydväst planeras ca 4 300 ha förnygringsavverkning årligen (E. Hultman, Stora Enso Skog, personlig kommunikation, 2015-03-17). Under flera år har drivning i närheten av bebyggelse varit något man helst vill undvika eftersom det kan uppstå konflikter med lokala intressen i de städer och byar som finns i närheten av skogsmark som distriktet förvaltar. Lokala intressen i denna mening är de människor, i fortsättningen kallade intressenter som nyttjar skogen för bland annat friluftsliv och rekreation. Därför har Stora Enso Skog under en tid koncentrerat sin avverkning till objekt långt bort från potentiella konflikter. Följden av detta blev dock att objekt med avverkningsmogen ålder utanför dessa tätortsnäraområden blev färre och färre samtidigt som fler och fler möjliga avverkningsobjekt växte upp inom de potentiella intresseområdena. Med tidens gång samt med krav från Bergvik Skog har man nu kommit till den punkt då det inte längre går att undvika förvaltningen av skogarna inom de potentiella intresseområdena (E. Hultman, Stora Enso Skog, personlig kommunikation, 2014-05-20).

Enligt FSC-certifieringen krävs det att samråd utförs vid behov med de intressenter som berörs innan avverkning får utföras. Vanliga objekt som kan komma ifråga i dessa sammanhang är tätortsnära skogar. En av huvudfrågorna var om det fanns något sätt att registrera/lokalisera både de avverkningsobjekt som det fanns ett intresse för och vilka i så fall intressenterna var. Om Stora Enso Skog kan registrera/lokalisera intressenterna och objekten så kan misstag redan i planeringsstadiet undvikas. Detta eftersom planeraren då har kännedom om vilka områden som identifierats som värdefulla för olika intressenter.

Genom att ha tillgång till denna typ av information borde man kunna spara in på resurser. Detta framförallt på objekt som av någon anledning behöver planeras om. Exempel på detta kan vara när planeraren har planerat färdigt en trakt som det sedan krävs ett samråd för. Planeraren som vanligtvis brukar åka ut en eller två gånger i fält på varje trakt beroende på traktens storlek behöver nu besöka trakten ytterligare för att göra om sitt arbete vilket är ett ineffektivt arbetssätt. Det är bättre att redan innan det första fältbesöket ha kännedom om vad intressenterna tycker är viktigt på det område som man besöker så att man kan visa nödvändig hänsyn och på så sätt spara in på både tid och resurser genom att det inte går så långt som till ett samrådsärende.

För att fånga upp intressenter i de skogar som det planeras åtgärder för använder sig Stora Enso Skog i dagsläget av informationsblanketter (se bilaga 1). Dessa sätts upp av fältpersonalen i anslutning till de objekt där det planeras en åtgärd. Blanketten innehåller information om den planerade åtgärden samt telefonnummer dit intressenterna kan ringa för att få lämna information och/eller kräva ett FSC-samråd.

Det främsta problemet med informationsblanketterna är att intressenterna inte uppmärksammar dem innan den planerade åtgärden påbörjats. Detta har i vissa fall lett till att intressenterna har hört av sig och varit upprörda. Detta är inte acceptabelt utan vi måste arbeta mer för att lokalisera de intressen som finns ute i skogen (E. Hultman, Stora Enso Skog, personlig kommunikation, 2014-05-20).

2.2 Syfte

Syftet med denna studie är att hitta en ny arbetsmetod för att identifiera intressen knutna till avverkningsobjekt där det kan finnas behov av att utföra FSC-samråd. Resultatet av studien skall användas som underlag vid planering av framtida avverkningsobjekt. Tanken är att man skall kunna dela in objekt i så kallade samrådsobjekt respektive objekt utan samråd.

2.3 Avgränsning

Avgränsningar har gjorts så att studien enbart innefattar föreslagna avverkningsobjekt från Bergvik Skog inom en 5-10-års period. Studien har även begränsats till en försöksverksamhet som enbart berör delar av Bergvik Skogs förslag på avverkningsobjekt i Hagfors kommun p.g.a. studiens begränsande tidsram på 10 veckors heltidsstudier. Studien begränsas även till att enbart innefatta FSCs princip 4, kriterium 4.4 "Relationer på samhällsnivå och arbetarrättigheter i svensk skogsbruksstandard" som ingår i FSCs dokument för svensk skogsbruksstandard (FSC, Länk C, 2014).

3. LITTERATURSTUDIE

För att skapa en arbetsmetod för identifiering av intressenter knutna till avverkningsobjekt där det kan finnas behov av att utföra FSC-samråd har en litteraturstudie i ämnet samråd som begrepp gjorts. Tillgången på resultat från tidigare studier av kartläggning av behovet av FSC-samråd har varit begränsad. Därför har även litteratur från andra typer av samråd använts till denna studie. Studier av tidigare försök att kartlägga intressen knutna till avverkningsobjekt har även använts, bland annat resultat från en försöksverksamhet i Storumans kommun som utfördes på 1980-talet. Studier av skogsvårdslagstiftningen, miljöbalken och de krav FSC-certifiering ställer vid samrådsärendenas utformning har också inkluderats.

3.1 Allmänt kring begreppet samråd

”Den gemensamma miljön är en gemensam angelägenhet. Förändringar i den måste därför planeras under sådana former att de som berörs får möjlighet att delta i planeringen. De berörda har sällan expertkunskaper vad gäller fysisk planering. Detta ställer bland annat krav på planeringsprocessens organisation, formerna för deltagande och informationens kvalitet” (Wikforss, 1984).

Med fysisk planering menas ”planering för användning av mark, vatten och utformning av den byggda miljön” (Alvesta kommun, Länk E, 2014). Enligt Wikforss (1984) finns ett behov av medborgardeltagande i den fysiska planeringen. Medborgardeltagande i den fysiska planeringen kan ske på flera olika sätt, ett av dem är genom ett så kallat samråd.

Hur ett samråd skall utformas avgörs från fall till fall beroende på hur omfattande den planerade åtgärden är och hur många som berörs av den. Ett samråd kan ske genom exempelvis brevväxling men även genom samrådsmöten med protokollföring (Wikforss, 1984).

Några viktiga begrepp för planering av ett samråd är tid och tydlighet. Det är därför viktigt med en uppställning av en tidsplan för samrådet samt att man klargör för deltagarna vad de har för möjligheter och begränsningar att påverka den åtgärd som skall planeras. Wikforss (1984) betonar även vikten av att kommunikation förs med lämpligt språkbruk beroende på mottagarens kunskap kring ämnet, det kan handla om att undvika fackspråk eller att man förklarar för deltagarna innebörden av dessa (Wikforss, 1981 i Wikforss, 1984).

3.2 En historisk tillbakablick

I Storumans kommun bedrevs på 1980-talet en försöksverksamhet om riktlinjer för samråd mellan olika intressenter på kommunens mark som omfattades av totalt 729 000 ha var av 302 000 ha var produktiv skogsmark. Försöksverksamheten utgick från en kartläggning över vilka olika intressenter som nyttjade kommunens mark utöver det skogsbruk som bedrevs på området. Intressegrupper som rennärigen, natur

och kulturintressen samt turism och friluftslivet omfattades av studien (Axelsson, 1987).

”Från och med 1980-talet gäller nya ekonomiska förutsättningar för skogsbruket i inlandet. Det sammanhänger med en allmän förbättrad skogskonjunktur samt införandet av ett gynnsamt prissättningssystem för massaved... såväl ekonomiska som biologiska förutsättningar talar för ett tämligt ordinärt trakthyggesbruk med de anpassningar som måste iakttas i de fjällnära områdena.” (Axelsson, 1987).

Man ville där av skapa tydligare gränser för hur och vart man ska bedriva skogsbruk samt vilken hänsyn man bör ta till andra intressen knutna till skog och vatten vid upprättandet av en skötselplan.

3.2.1 Klassning av skogen

Bedömningen av skogstillståndet utgick från en grov beståndsklassning. Man delade in skogen i tre klasser och använde sig av något som i kunskaps sammanställningen av Axelsson (1987) benämns som ”Skogsstyrelsens N-E Nilssons modell för avverkningsberäkning”. De tre klasserna var ”kalmark och ung barrskog 0-15 år”, ”Ung medelålders barrskog 15-80 år” och ”Äldre barrskog > 80 år. Informationen som användes till denna typ av beståndsklassning kom från den befintliga skogsbruksplanen, riksskogstaxeringen, flygfototolkning samt den lokalkännedom som fanns bland främst skogstjänstemännen. Man gjorde ingen fullständig naturvårdsinventering på grund av tidsbrist. Uppskattningsvis inventerades 15 % av kommunens innehav. När Axelsson (1987) återger resultaten från Skogsstyrelsens och Naturvårdsverkets inventeringar i fjällutredningen och urskogsinventeringen baseras uppgifterna på dessa 15 % av kommunens areal. Det enda nya materialet som användes vid kartläggningen var det material över våtmarker som länsstyrelsen under försöksverksamhetens tidsperiod inventerade (Axelsson, 1987).

3.2.2 Kartläggning av rennärings

Kartläggningen över rennärings blev heller inte den heltäckande. Det saknades kartmaterial över kommunens vegetation vilket är en förutsättning för att veta vilka områden som är viktiga att bevara ur rennärings synpunkt. Dock genomfördes en övergripande indelning baserad på tillgängligt kartmaterial samt muntlig kommunikation med representanter från samebyarna. Det man i huvudsak kunde dela in var samernas flyttleder, tillfälliga boplatser samt förekomst av barrbestånd med trädlav. Samebyarna ansåg att det skulle vara svårt om inte omöjligt att rita ut på en karta vart de använder mark för renskötsel. När en åtgärd planeras bör därför kontakt med samebyarna ske så tidigt som möjligt i planeringsstadiet så att ett samråd kan äga rum (Axelsson, 1987).

3.2.3 Kartläggning av kultur/fornlämningar

Kulturminnena i Storumans kommun hade genom vissa tidigare projekt registrerats. Skogsvårdsstyrelsen (nuvarande Skogsstyrelsen) hade tillgång till en ekonomisk karta

med dessa markerade. Axelson (1987) beskriver hur en avverkningsanmälan granskas av Skogsvårdsstyrelsen med avseende på vilka kultur- och fornlämningar som kan finnas på trakten. Vidare anges att Skogsvårdsstyrelsen ska samråda vid behov med länsantikvarie om vad som får eller ska göras vid avverkning för att förhindra skada och bevara lämningen (Axelson, 1987).

3.2.4 Kartläggning av turism och friluftsliv

Turism och friluftsliv kartlades av kommunens tekniska avdelning i samråd med personalen från fritids- och turismförvaltningarna. Resultatet blev en grov indelning av fritids- och turismområden där skogliga åtgärder kan tänkas utföras. Utöver de områden som togs fram skall föreskrifter från skogsvårdsstyrelsen och lagstiftning om naturvård och övrig hänsyn följas på hela innehavet oavsett indelningens omfattning. På grund av att indelningen inte blev fullständig tillämpades en följeskrivelse. Följeskrivelsen kallades "Missiv 1984-11-01: Angående skogsvårdsstyrelsens samråd med kommunerna i frågor rörande skogsvårdslagstiftningen 21§". Följeskrivelsen innebär att Skogsvårdsstyrelsen har i uppdrag att informera kommunen om planerade skogliga åtgärder. Kommunen har sedan i uppdrag att kontakta skogsbrukaren och ge ut information kring kända fritids- och turismintressen inom det aktuella området (Axelson, 1987).

3.3 Samråd enligt skogsvårdslagstiftningen idag

Enligt skogsvårdslagstiftningen krävs endast samråd för frågor som berör renskötsel. Då handlar det om samråd innan en avverkning påbörjas på områden där renskötsel bedrivs på samernas åretruntmarker enligt 20:e paragrafen. Utöver samrådsplikten kan Skogsstyrelsen enligt förordning 24 § kräva samråd för annan avverkning som exempelvis röjning och gallring som främjar skogens utveckling.

Enligt paragrafens föreskrifter är det markägaren som ska ta initiativ till att ett samråd genomförs med berörd sameby på bruksenheter som är större än 500 ha produktiv skogsmark samt för hyggen med en areal som överstiger 20 ha produktiv skogsmark. Vid fjällnära skog krävs dock samråd då hyggesarealen överstiger 10 ha. Lagen kräver dessutom att ett skriftligt bevis utfärdas som styrker att ett samråd har ägt rum på berörda områden. Utöver föreskrifterna finns det allmänna råd som beskriver hur samråden bör utformas. De allmänna råden säger att "Vid samrådsmötena, som bör ske minst en gång om året för större skogsägare med årligen återkommande skogsbruksåtgärder, bör ett protokoll upprättas som justeras av båda parter. Av protokollet bör klart framgå vilka områden och åtgärder som berörts vid samrådet, vad som överenskommit och vilka skiljaktiga uppfattningar som kvarstår. Förutom aktuella åtgärder bör samrådet mer översiktligt behandla planerade åtgärder för en 3-5-årsperiod. Avser samrådet avverkning för byggande av skogsbilväg bör även planerade avverkningar och skogsvårdsåtgärder inom vägens båtnadsområde för den närmaste 5-årsperioden redovisas. En part kan kalla personal från Skogsstyrelsen till samrådet" (Skogsstyrelsen, 2014).

3.4 Miljöbalken- anmälan för samråd

”Människors hälsa och miljön skyddas mot skador och olägenheter oavsett om dessa orsakas av föroreningar eller annan påverkan, värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas, den biologiska mångfalden bevaras, mark, vatten och fysisk miljö i övrigt används så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning tryggas, och återanvändning och återvinning liksom annan hushållning med material, råvaror och energi främjas så att ett kretslopp uppnås” (Naturvårdsverket, Länk F, 2014). Den som brukar mark eller vatten skall därför visa hänsyn till ovan nämnda värden. Miljöbalken har därav upprättat vissa allmänna hänsynsregler som verksamhetsutövaren skall följa. Dessa fyra regler är bevisbörderegeln, kunskapskravet, försiktighetsprincipen och lokaliseringsprincipen (Naturvårdsverket, Länk F, 2014).

Bevisbörderegeln omfattar frågor som berör prövning av vilka tillstånd verksamhetsutövaren har samt om denne har iakttagit alla de allmänna hänsynsbestämmelser som ingår i kapitel 2 i miljöbalken. Kunskapsregeln innebär bestämmelser kring att den som utför en åtgärd skall ha rätt kompetens för det arbete som utförs. Detta för att förhindra skador och olägenhet på människors hälsa och miljö. Försiktighetsprincipen innebär att verksamhetsutövaren skall arbeta för att förhindra skador och olägenheter på människors hälsa och miljö. Verksamhetsutövaren skall därför arbeta med att förebygga skada samt vidta skyddsåtgärder vid behov. Lokaliseringsprincipen innebär att verksamhetsutövaren skall ta ställning till vart man ska utföra åtgärden så att det blir så liten påverkan på miljön och människors hälsa som möjligt. Verksamhetsutövaren ska där med kunna bedöma och överväga vart det är lämpligast att utföra en åtgärd på det berörda området i relation till övriga platser eller lokaler som finns till förfogande (Naturvårdsverket, Länk F, 2014).

”Den som planerar eller utför en verksamhet eller åtgärd – är i första hand den som är ansvarig för att anmälan för samråd sker enligt 12 kapitlet § 6 Miljöbalken. Verksamhetsutövaren ska också hålla sig informerad om det i berört område råder särskild anmälningskyldighet – anmälningsplikt genom föreskrifter för särskilda verksamheter enligt 12 kapitlet § 6 Miljöbalken. Anmälningskyldighet enligt 12 kapitlet § 6 Miljöbalken gäller även om verksamheten eller åtgärden prövats i annan lag. Undantag finns enbart för verksamhet eller åtgärd som är anmälnings- eller tillståndspliktig enligt andra bestämmelser i Miljöbalken” (Naturvårdsverket, Länk F, 2014).

Enligt miljöbalken behöver inte verksamhetsutövaren nödvändigtvis vara den person eller det företag som äger marken utan det är den som utför åtgärden på det aktuella området som har ansvaret för att ett samråd genomförs.

Miljöbalken säger även att åtgärder som är tillståndspliktiga hos berörd myndighet är undantagna från anmälan om samråd. I skogliga sammanhang behöver alltså inte anmälan för samråd ske vid exempelvis föryngringsavverkning, uttag av skogsbränsle, vägbyggnationer, hyggesbehandling, gödsling, kalkning eller andra skogliga åtgärder som är tillståndspliktiga eftersom de bedöms av Skogsstyrelsen när en åtgärdsanmälan kommer in.

Sammanfattningsvis kan man säga att det som skall anmälas för samråd är åtgärder som inte regleras av tillstånd samtidigt som dessa åtgärder kan väsentligt ändra den befintliga naturmiljön (Naturvårdsverket, Länk F, 2014).

”begreppet naturmiljö i 12:6 MB bör tolkas vidsträckt och omfatta det som brukar kallas naturen, såsom berggrund, jordlager och dess ytformer, yt- och grundvatten, skilda naturmiljöer både på land och i vatten samt växter och djur. Begreppet bör även inkludera landskapsbilden och kulturlandskapet. Det bör omfatta all natur, inte endast värdefull eller orörd natur, och således omfatta även naturmiljön i tätortsnära områden”. Begreppet naturmiljö ska enligt miljöbalken tolkas vidsträckt dock finns det områden som inte nödvändigtvis klassas som naturmiljö. Det kan exempelvis vara anlagda parker eller andra typer av exploaterade områden beroende på åtgärdens omfattning och områdets storlek. Ett exempel på åtgärder som kan ändra naturmiljön är avverkningar på områden som understiger 0,5 ha. Där krävs ingen avverkningsanmälan men åtgärden kan ändå påverka naturmiljön. Andra exempel på åtgärder som kan ändra naturmiljön är olika former av grävning, utfyllnad, upprättande av anläggningar och byggnationer som kan påverka mark och vatten. Det finns inga fastställda kriterier eller bestämmelser för vad som räknas som en väsentlig ändring av naturmiljön utan en bedömning görs från fall till fall. Anmälan för samråd krävs inte enbart vid risk för försämring av naturmiljön utan anmälan för samråd skall även göras för åtgärder som är tänkta att förbättra en redan befintlig naturmiljö. I och med att verksamhetsutövaren agerar under kunskapskravet i de allmänna hänsynsreglerna ska utövaren själv identifiera vilka risker det finns med den åtgärd som han/hon har tänkt utföra och där med vid behov anmäla för samråd. Vid osäkerhet om det krävs ett samråd skall berörd myndighet kontaktas innan åtgärden påbörjas eftersom verksamhetsutövaren lyder under försiktighetsprincipen i de allmänna hänsynsreglerna. Vid skogliga åtgärder skall därmed kontakt med Skogsstyrelsen ske (Naturvårdsverket, Länk F, 2014).

En anmälan för samråd enligt miljöbalken skall vara skriftlig. Den ska innehålla uppgifter kring vem som äger den aktuella fastigheten samt vilka övriga fastighetsägare och nyttjanderättsinnehavare som berörs av åtgärden. Åtgärden eller åtgärderna skall presenteras skriftligt samt med bifogat kartmaterial för en överskådlig bild. Verksamhetsutövaren ska även presentera vilka skyddsåtgärder och åtaganden som man tänker vidta i förebyggande syfte för att inte skada naturmiljön på det aktuella området. Hur omfattande informationen i en anmälan skall vara

bedöms från fall till fall. Det är verksamhetsutövaren som skall se till att tillräcklig information kommer in till myndigheten eftersom han/hon lyder under kunskapskravet i de allmänna hänsynsreglerna. Anmälan för samråd skickas in till berörd tillsyningsmyndighet för granskning, kompletterande information kan krävas om myndigheten bedömer att den innehåller brister. Vid komplettering startas en ny handläggningsperiod. Tillsyningsmyndighetens handläggningsperiod är på 6 veckor och innan dess får inte verksamhetsutövaren påbörja någon åtgärd. Om anmälan innehåller ovan nämnda delar och är komplett fast man inte har fått något beslut från myndigheten efter 6 veckor får verksamhetsutövaren påbörja åtgärden, dock gäller fortfarande de allmänna hänsynsreglerna om bl.a. försiktighetsprincipen och påbörjat arbete kan i efterhand bli rättssak. Miljödomstolen är den första instansen som bedömer aktuella miljöbrott eller om verksamhetsutövaren vill överklaga mot myndigheternas beslut (Naturvårdsverket, Länk F, 2014).

3.5 Samråd enligt FSC

Enligt skogsvårdslagstiftningen som nämnts tidigare finns enbart skyldighet att utföra samråd med rennärigen (Skogsstyrelsen, 2014). Övriga behov av samråd bedöms av Skogsstyrelsen när en anmälan inkommer gällande skogsbruksrelaterade åtgärder som är tillståndspliktiga (Naturvårdsverket, Länk F, 2014). Utöver lagen och miljöbalken finns även certifieringar som FSC. FSC-certifieringen har skapats för att "...främja ett miljöanpassat, socialt ansvarstagande och ekonomiskt livskraftigt bruk av världens skogar" (FSC, Länk G, 2014).

"Planering och genomförande av skogsbruksåtgärder ska innefatta resultat av utvärderingar av sociala effekter. Samråd ska ske med individer och grupper (både män och kvinnor) som direkt påverkas av skogsbruksåtgärder" (FSC, Länk C, 2014). Den FSC-certifierade skogsbrukaren har en skyldighet att upprätta en arbetsrutin för identifikation av de som kan påverkas av skogsbruksåtgärden. Arbetsrutinens omfattning regleras genom hur stort innehav markägaren har. I arbetsrutinen ska det framgå hur ansvarsförhållanden ser ut inom den certifierade organisationen (FSC, Länk C, 2014). Till ett FSC-samråd bjuds de som kan påverkas av den/de skogliga åtgärderna eller företrädare för det lokala samhället in. Exempelvis kan föreningar, miljöorganisationer, arrendatorer och närboende bjudas in till ett samrådsmöte. Samrådsmötet är inte ett beslutande möte utan ska fungera som ett underlag till markägaren vid beslutstagandet över vilken hänsyn som är rimligt att ta vid en skoglig åtgärd. Det är därför viktigt med både tydlighet och öppenhet så att intressenterna vet vad de kan påverka och hur samrådsprocessen ser ut (FSC, Länk C, 2014).

Den FSC-certifierade skogsbrukaren skall dokumentera hur samrådet har utförts genom en samrådsredogörelse. I samrådsredogörelsen skall det framgå vilka som har bjudits in och hur kallelsen har utförts. Samrådsredogörelsen ska även innehålla

kartunderlag på området, samrådsprotokoll över vad som sades på mötet samt vilka synpunkter som tillgodoses eller bemöts genom samrådet och vilket beslut som den FSC-certifierade skogsbrukaren tog utifrån de inkomna synpunkterna under samrådsmötet (FSC, Länk C, 2014).

4. MATERIAL OCH METODER

För att identifiera intressenter som kan påverkas av avverkning skapades ett försöksområde i Hagfors kommun. Försöksområdet bildades genom kartläggning av objekt som inom en 5-10 års period når eller har uppnått LSÅ, (lägsta tillåtna slutavverkningsålder) genom förslag från Bergvik Skog. När avverkningsobjekten hade identifierats började arbetet med att skapa en metod för att registrera synpunkter. En synpunktskategori bildades för föreningar/organisationer samt en för allmänheten. Föreningarnas/organisationernas synpunkter registrerades genom möten där ett synpunktsformulär delades ut. Allmänhetens synpunkter registrerades enbart genom synpunktsformulär från en monter i Hagfors kommunhus.

När metoden för hur man skulle registrera synpunkter var färdig började identifieringen av föreningar/organisationer och privatpersoner som hade något intresse knutet till avverkningsobjekten.

4.1 Kartläggning av avverkningsobjekt

Stora Enso och Bergvik Skog arbetar med ett GIS-program som heter BESK. Genom BESK lämnar Bergvik Skog avverkningsförslag till Stora Enso via en shp-fil som kallas "Säcken". Varje objekt i BESK har ett specifikt identifikationsnummer med tillhörande information som exempelvis objektets ståndortsindex, ålder, trädslagsblandning och volym. Utifrån de föreslagna objekten i Säcken planerar Stora Ensos fältpersonal avverkning.

Inför denna studie skapade Bergvik Skog en grov säck över hela Hagfors kommun med objekt som inom en 5-10 års period uppnår eller redan har uppnått LSÅ.

4.1.1 Bearbetning av materialet i "Säcken"

Genom att utnyttja flygbilder, den blå kartan samt information från Stora Ensos fältpersonal angående de föreslagna områdena i Säcken kunde större potentiella intresseområden som låg intill avverkningsobjekten, exempelvis bostadsområden, elljusspår, vandringsleder, slalombackar och motorstadion identifieras.

4.1.2 Karta över avverkningsobjekten

Utifrån det bearbetade materialet drogs en grov gräns så att både potentiella intresseområden och områden utan något förväntat intresse ingick i ett försöksområde. Totalt omfattade försöksområdet 136 avverkningsobjekt där varje objekt inom området tilldelades ett specifikt nummer för att underlätta identifieringen. En översiktskarta skrevs ut över försöksområdet i A2-format och i skala 1:15 000 samt mindre kartor i A3-format i skala 1:5 000 där området var uppdelat i sektioner för att få en bättre överskådlig bild (se bilaga 2).

4.2. Registrering av synpunkter genom synpunktsformulär

För att registrera synpunkter från intressenterna skapades ett synpunktsformulär som intressenterna skulle använda sig av för att förmedla vilket/vilka objekt som man berördes av inom försöksområdet. Ett formulär skulle fyllas i för varje enskilt objekt (se bilaga 3).

4.2.1 Synpunktsformulärets uppbyggnad

Synpunktsformuläret var uppdelat i tre moment som intressenten skulle gå igenom för att lämna in en synpunkt på det objekt som man ansåg sig ha ett intresse av. I det första momentet "Moment 1" skulle intressenten med hjälp av den framtagna kartan över försöksområdet skriva upp vilket av de 136 avverkningsobjekten som man berördes av. I momentet fanns även en skissruta där intressenten kunde rita av objektet eller de delar av objektet som intressenten hade intresse för. "Moment 2" bestod av att intressenten skulle ge en kort motivering till varför man berördes. Det kunde exempelvis vara att man bodde i området eller att man nyttjade området till någon form av friluftsliv/rekreation. Det tredje och sista momentet "Moment 3" innebar att intressenten skulle ge förslag på åtgärd/önskemål kopplade till objektet. Exempelvis spara kantzon mot elljusspår, avverka fram till min sommarstuga för mer ljusinsläpp eller att man ville att objektet skulle sparas helt (Se bilaga 4).

4.2.2 Registrering av synpunkter från föreningar/organisationer

För att få in synpunkter från föreningar/organisationer planerades ett första möte där två representanter från varje förening/organisation skulle medverka. Under mötet skulle representanterna ta del av det framtagna kartmaterialet över försöksområdet innehållande de 136 föreslagna avverkningsobjekten inom en 5-10års period var på synpunktsformulär skulle delas ut.

Föreningarna/organisationerna skulle sedan få i uppgift att fylla i synpunktsformuläret för de objekt som de ansåg att de hade ett intresse av. Synpunktsformulären skulle sedan lämnas in under nästkommande möte, återkopplingsmötet som skulle äga rum ca en månad efter det första mötet.

4.2.3 Registrering av synpunkter från allmänheten

För att få in synpunkter från allmänheten upprättades en monter i kommunhuset där kartan över försöksområdet sattes upp. Kartan visade de 136 avverkningsobjekt som var numrerade. I montern fanns också synpunktsformuläret samt en instruktion över hur formuläret skulle fyllas i. Synpunktsformuläret skulle sedan lämnas in i en brevlåda som fanns i montern (se bilaga 5).

4.3 Identifiering av intressenter

För att identifiera föreningar/organisationer användes Hagfors kommuns register över föreningar/organisationer (Föreningsregister, Länk H, 2014). Genom registret upprättades en kontaktlista över föreningar som bedömdes ha någon anknytning till

avverkningsobjekten. Föreningarna kontaktades via mail och per telefon för en inbjudan till ett första möte i Hagfors kommunhus. Där fick varje förening/organisation delta med två representanter. En annons sattes även in i det lokala veckobladet för att fånga upp föreningar som eventuellt hade missats.

Allmänheten kontaktades genom en annons i det lokala veckobladet med en uppmaning att besöka kommunhuset för att lämna in synpunkter på avverkningsobjekten. Totalt skickades två annonser ut. Kontakt togs även med Värmlands Folkblad (VF) och Nya Wermlands Tidning (NWT) men de var inte intresserade av att skriva något reportage om hur allmänheten skulle gå till väga.

4.4 Mötet med föreningar/organisationer

Totalt anordnades tre möten i Hagfors kommunhus med cirka en månads intervall. Ett presentationsmöte och två återkopplingsmöten där representanterna hade möjlighet att lämna in sina synpunkter och ställa frågor.

4.4.1 Första mötet med föreningar/organisationer

Under första mötet fick föreningarnas/organisationernas representanter information om hur Stora Enso utför sina avverkningar med deras generella hänsyn, den hänsyn de tar vid all avverkning på Bergvik Skogs mark. Efter informationen delades kartan över avverkningsobjekt ut till samtliga föreningar/organisationer. Representanterna fick i uppgift att inför nästkommande möte reflektera över kartmaterialet och att lämna synpunkter på de avverkningsobjekt som skulle kunna beröra dem med hjälp av synpunksformuläret. Föreningar/organisationer som nyttjar stora områden kan behöva mer tid än de som nyttjar mindre för att gå igenom kartmaterialet innan synpunktsinlämning varvid ytterligare möten utlovades. Föreningarna/organisationerna ombads även att informera andra föreningar/organisationer om att de också var välkomna till möten samt att sprida informationen vidare till allmänheten så att de kunde besöka Hagfors kommunhus för att lämna in sina synpunkter vid montern.

4.4.2 Andra mötet med föreningar/organisationer

Under andra mötet lämnades synpunkter in från några föreningar/organisationer. De föreningar/organisationer som ansåg sig vara färdiga och inte behövde delta i något mer möte fick svara på ett frågeformulär (se bilaga 6) om vad de tyckte om metoden med kartmaterialet, möten och synpunktsinlämning. De föreningar/organisationer som behövde mer tid fick även de ta del av frågeformuläret men behövde inte svara förrän vid nästkommande möte.

4.4.3 Tredje mötet med föreningar/organisationer

Under tredje mötet lämnade samtliga utom en av de föreningar/organisationer som deltog i projektet in sina sista synpunkter. Efter överenskommelse beslutades att den sista föreningen/organisationen skulle skicka in sina synpunkter löpande.

4.4.4 Sammanställning

Insamlade data från föreningarna/organisationerna sammanställdes efter det tredje mötet och bearbetades sedan i syfte att få fram ett resultat.

5. RESULTAT

Resultaten från föreningar/organisationer består av två huvuddelar. Den ena delen behandlar vilka avverkningsobjekt som föreningar/organisationer lämnade synpunkter på jämfört med objekt som det inte lämnades några synpunkter på. Den andra delen redovisar vad föreningarna/organisationerna tyckte om kartmaterialet, synpunktsformuläret och arbetsmetoden. Resultaten från den del av undersökningen som riktade sig till allmänheten presenteras enbart under en separat rubrik (5.1 Allmänheten).

5.1 Allmänheten

Totalt lämnades två synpunktsformulär in till Hagfors kommunhus från allmänheten. Den ena personen hade som önskemål att Stora Enso skulle avverka skogen bakom deras hus vid objekt nr 101 för mer ljusinsläpp. Den andra personens synpunkt framgick inte av det inlämnade formuläret. Försök till kontakt med båda personerna har gjorts för att få in mer specifik information kring deras ärenden samt vad de tyckte om studien men med uteblivet resultat.

5.2. Medverkande föreningar/organisationer

Totalt bjöds det in 12 föreningar/organisationer att medverka vid mötena i Hagfors kommunhus. De inbjudna var PRO, Skidföreningen, Brukshundsklubben, Jakt och Pistolskytteklubben, Hagfors Motorklubben, Slalomklubben, Naturskyddsföreningen Hagfors samt IK Viking som har verksamhet inom friidrott, orientering, hockey, fotboll och bandy. Försök till kontakt med scouterna gjordes också men den föreningen var nedlagd. Av de 12 som bjöds in valde fem att medverka vid mötena. De som valde att medverka var PRO, Hagfors Motorklubb, Naturskyddsföreningen Hagfors, IK Viking Orientering och Jakt och Pistolskytteklubben. Av de fem föreningar/organisationer som medverkade vid mötena i Hagfors var det tre som valde att lämna synpunkter. De som lämnade synpunkter var Jakt och Pistolskytteklubben, PRO och Naturskyddsföreningen Hagfors.

5.2.1 Synpunkter från Jakt och Pistolskytteklubben

Jakt och Pistolskytteklubben lämnade synpunkter på avverkningsobjekt nr 17 och 18 som ligger i anslutning till skjutbanan. Jakt och Pistolskytteklubben var oroliga för att deras verksamhet skulle ligga i riskzonen eftersom det fanns risk för att personer som använde sig av motionsspåren intill skjutbanan i framtiden skulle lämna klagomål på verksamheten eftersom den intilliggande skogen i nuläget fungerar som en naturlig bullervall. Skogen döljer även verksamheten och ger extra kulfång för hagelskytte. I området har även medlemmarna sett en kattuggla som häckar, oklart var. Jakt och Pistolskytteklubben föreslår att det sparas en skärm mot skjutbaneområdet/säkerhetsområdet som fungerar som bullerskydd och insynsskydd. Skärmen bör vara så pass tilltagen så att den inte riskerar att blåsa omkull och det ska även sparas trädgrupper/fröträd där det är lämpligt. Innan

avverkning vill Jakt och Pistolskytteklubben att Stora Enso kontrollerar vart kattugglan har sitt bo.

5.2.2 Synpunkter från PRO

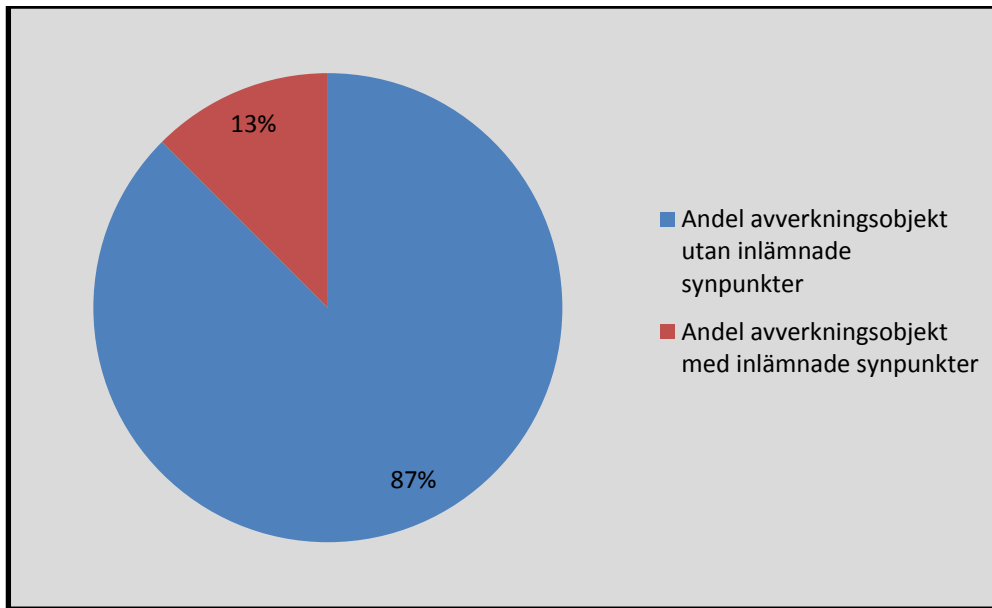
PRO valde att lämna muntliga synpunkter på nr 100, 101, 103 och 113, den så kallade "Staffaskogen". De använde områdets stigar för motion och önskade att ingen avverkning utförs i området.

5.2.3 Synpunkter från Naturskyddsföreningen Hagfors

Naturskyddsföreningen Hagfors lämnade synpunkter på totalt 15 avverkningsobjekt. Gällande avverkningsobjekt nr 100, 101, 103 och 113 som tillsammans bildar den så kallade "Staffaskogen" kräver Naturskyddsföreningen samråd för de höga sociala värdena som skogen med sina stigar ger. Utöver Staffaskogen lämnade Naturskyddsföreningen Hagfors även in synpunkter på nr 71, 72, 94, 96 och 97 som tillsammans bildar ett skogsområde som ligger i anslutning till bostadsområdet Dalen och Geijersholm. I detta område finns det ett motionsspår, en cykelbana och några stigar som används flitigt. Utöver motionsspåret och stigarna finns lämningar efter en grävd kanal, en gammal församlingsgräns samt en djurkyrkogård väster om riksväg 246 som Naturskyddsföreningen önskade att Stora Enso lyfter fram vid avverkning. Genom avverkningsobjekt nr 42, 45, 46, 51, 52 och 53 går en 9 km lång vandringsled som heter Åsenslingan. Naturskyddsföreningen önskar att Stora Enso tar hänsyn till vandringsleden. Hur denna hänsyn skulle utformas ville Naturskyddsföreningen diskutera på plats ute i fält. Beslut togs av Stora Enso att göra en gemensam exkursion tillsammans med Naturskyddsföreningen till vandringsleden för att diskutera på plats hur denna hänsyn skulle utformas innan avverkning blir aktuellt.

5.3 Synpunktsfördelning mellan avverkningsobjekt – föreningar/organisationer

Totalt var det 17 avverkningsobjekt av de 136 avverkningsobjekten inom försöksområdet som berördes av synpunkter vilket motsvarar 13 % av det totala antalet avverkningsobjekt som ingick i studien (Figur 1).

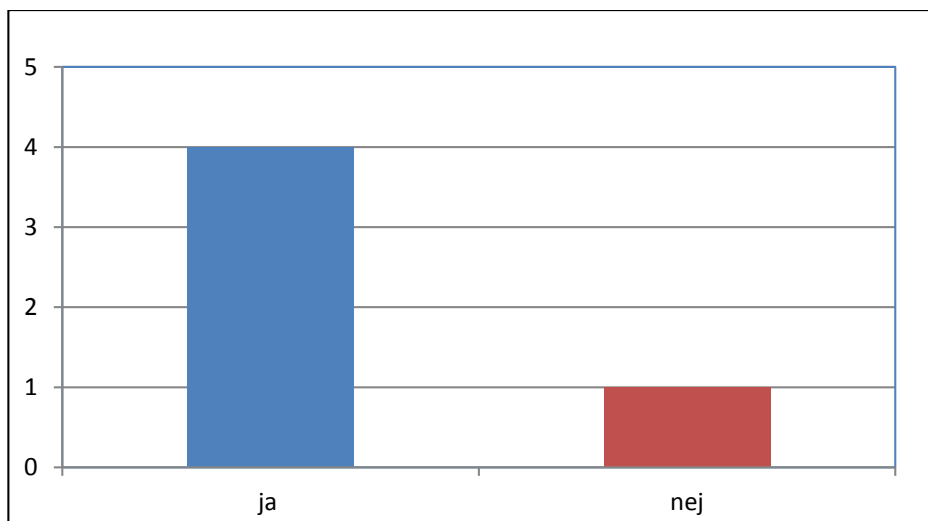
Figur 1. Andel avverkningsobjekt med inlämnade synpunkter respektive uteblivna synpunkter från föreningar/organisationer. Totalt ingick 136 avverkningsobjekt i studien.

5.4 Vad intressenterna tyckte om arbetsmetoden.

Av de fem föreningar/organisationer som medverkade vid mötena i Hagfors valde samtliga att fylla i ett frågeformulär som representerade föreningens/organisationens åsikt kring arbetsättet med kartor, möten och synpunktsinlämning. Frågeformuläret bestod av 12 frågor med både ja/nej-svar samt sifversvar med en skala från 1-6. Vid varje fråga kunde även en kommentar lämnas (se bilaga 6).

5.4.1 Kartmaterialet

Syftet med det utdelade kartmaterialet var att underlätta för intressenterna att själva avgöra vilka områden som de tyckte berörde deras verksamhet. Fyra av fem föreningar ansåg att detta syfte hade uppnåtts (figur 2). Den förening/organisation som inte tyckte att detta syfte hade uppnåtts kommenterade att de ville ha mer information om de övriga områdena som gränsade till de 136 avverkningsobjekten inne i försöksområdet.

Figur 2. Fördelning över föreningar/organisationer som tyckte att kartmaterialet underlättade (ja) respektive inte underlättade (nej) för intressenterna att själva avgöra vilka områden som de berördes av. Totalt svarade fem föreningar/organisationer på denna fråga.

På frågan om det framtagna kartmaterialet över Hagfors representerade föreningarnas/organisationernas verksamhetsområde svarade tre av de fem tillfrågade att kartmaterialet representerade deras verksamhetsområde. En av de två föreningar/organisationer som inte ansåg att kartmaterialet representerade deras verksamhetsområde ansåg att det för Hagfors tätort var ett bra kartmaterial men att de även har verksamheter utanför försöksområdet.

Föreningen/organisationen tyckte även att kartmaterialet inte var tillräckligt omfattande så att det därför hade försvårat bedömningen av vilka områden som var intressanta. Trots detta hade föreningen/organisationen förståelse för att inte allt kan ingå i en försöksverksamhet. Den andra föreningen/organisationen som ansåg att kartmaterialet inte representerade deras verksamhetsområde ville ha mer kartmaterial ut mot Uddeholm. Föreningen/organisationen tyckte inte att kartmaterialet var otillräckligt så att det hade försvårat bedömningen av vilka områden som var intressanta.

5.4.2 Synpunktsformuläret

Av de fem medverkande föreningarna/organisationerna som tillfrågades instämde samtliga att synpunktsformuläret gav alla en möjlighet att lämna in synpunkter på de avverkningsobjekt som ingick i försöksområdet. Föreningarna/organisationerna tyckte även att synpunktsformulärets uppdelning med de tre momenten som innehöll kartskiss, motivering och förslag på åtgärd som helhet var ett bra verktyg för att underlätta en beskrivning när man som intressent skulle lämna in en synpunkt. Samtliga föreningar/organisationer instämde med detta utom en som lämnade en kommentar att de trodde på verktyget med synpunktsformulär, men att de inte hade utfört momentet.

Medelvärdet för vad föreningarna/organisationerna tyckte om hur lätt det var att utföra "Moment 1" med kartskissen var 5,5 (se tabell 1). I denna fråga hade den förening/organisation som ej hade kryssat ett svar istället kommenterat att de inte hade utfört momentet och hade därför ingen åsikt.

Tabell 1. Fördelning över hur lätt föreningarna/organisationerna tyckte Moment 1 med kartskiss var att utföra. Totalt svarade fem föreningar/organisationer på denna fråga.

Svårt att Utföra	1	2	3	4	5	6	Lätt att utföra	Ingen åsikt
Antal svar					2	2		1

Medelvärdet för hur lätt föreningarna/organisationerna tyckte att det var att utföra "Moment 2" med motivering var 4 (se tabell 2). I denna fråga var det två föreningar/organisationer som inte hade kryssat i något svarsalternativ. Den ena föreningen/organisationen kommenterade att de inte hade utfört momentet och hade därför ingen åsikt, den andra föreningen/organisationen svarade att de inte heller hade utfört momentet men de ansåg att om de hade utfört momentet skulle det vara lätt att utföra.

Tabell 2. Fördelning över hur lätt föreningarna/organisationerna tyckte Moment 2 med motivering var att utföra. Totalt svarade fem föreningar/organisationer på denna fråga.

Svårt att Utföra	1	2	3	4	5	6	Lätt att utföra	Ingen åsikt
Antal svar			1	1	1			2

Medelvärdet för hur lätt föreningarna/organisationerna tyckte att det var att utföra "Moment 3" med förslag på åtgärd var 4,3 (se Tabell 3). I denna fråga var det två föreningar/organisationer som kommenterade. Den ena föreningen/organisationen kommenterade att de inte hade utfört momentet och hade därför ingen åsikt, den andra föreningen/organisationen svarade att de inte heller hade utfört momentet men de ansåg att om de hade utfört momentet skulle det vara lätt att utföra.

Tabell 3. Fördelning över hur lätt föreningarna/organisationerna tyckte Moment 3 med förslag på åtgärd var att utföra. Totalt svarade fem föreningar/organisationer på denna fråga.

Svårt att Utföra	1	2	3	4	5	6	Lätt att utföra	Ingen åsikt
Antal svar			1		2			2

5.4.3 Arbetsmetoden

Samtliga av de medverkande föreningarna/organisationerna tyckte att den nya arbetsmodellen med ett första möte, tid för reflektion och tid för att fundera ut synpunkter mellan mötena, inlämning av synpunkter, bearbetning av synpunkter och sedan ett avslutande återkopplingsmöte var en modell som Stora Enso borde införa som arbetsrutin vid kartläggning av intressenter/intressanta skogar runt närområden i exempelvis Hagfors. Föreningarna/organisationerna lämnade även kommentarer till arbetsmodellen.

”Kommunikation och information löser många problem.”

”Borde vara mer förberett gällande inbjudan. Lite kort om tid för att kalla in representanter. Annan årstid för denna typ av projekt då semestertider kan ha påverkat uppslutningen.”

”Denna metod är jättebra för att i ett tidigt skede få igång en dialog med berörda på området.”

”Lite längre tid önskas mellan första och andra mötet p.g.a. att man vill hinna nå ut till alla berörda.”

”Bra att man har gott om tid, 3 månader som jag uppfattar det.”

6. DISKUSSION

Diskussionsavsnittet delas in i tre delar. Den inledande delen behandlar litteraturstudien där samrådsutvecklingen från 1980-talet fram tills idag diskuteras. I del två, Studiens -material och metoder diskuteras för- och nackdelar med studiens genomförande med fokus på försöksområdet, synpunktsregistreringen och genomförda möten med föreningar/organisationer. I den tredje och avslutande delen diskuteras resultatet från mötena med föreningar/organisationer och synpunktsinlämning från allmänheten.

6.1 Litteraturstudien

I litteraturstudien behandlades bland annat ett tidigare projekt om riktlinjer för samråd vid markanvändning i Storumans kommun som ägde rum under 1980-talet (Axelsson, 1987). Det har skett en del förändringar av de krav som ställs på skogsbruket kring samråd jämfört med 1980-talet.

6.1.2 Samråd under 1980-talet jämfört med 2010-talet

Under Storumanprojektet (Axelsson, 1987) på 1980-talet innebar det i princip att allt behov av samråd i kommunen utom samråd som inkluderade rennäringsen bedömdes av skogsvårdsstyrelsen (Skogsstyrelsen). Det var skogsvårdsstyrelsen som skulle ta kontakt med länsantikvariatet om avverkningsanmälan omfattade kultur/fornlämningar. Det var även skogsvårdsstyrelsen som skulle ta kontakt med länsstyrelsens naturvårdsenhet om avverkningsanmälan omfattade planerade avverkningar inom områden med naturvärden. Det var även skogsvårdsstyrelsen som skulle kontakta kommunen vid inkommen avverkningsanmälan vid områden där det fanns turism och rörligt friluftsliv. I övrigt var det kommunens ansvar att meddela skogsbrukaren om nödvändig information kring turism och övrigt friluftsliv (Axelsson, 1987).

Inför denna studie på uppdrag åt Stora Enso Skog i Filipstad var det helt andra grundförutsättningar gällande samrådsärendenas utformning i jämförelse med Storuman projektet på 1980-talet, kanske inte direkt ur lagsynpunkt men genom certifieringar som många större skogsbolag och markägare numera är anslutna till. FSC existerade inte i Sverige under 1980-talet utan bildades först år 1996 (FSC, Länk I, 2015). Den FSC-certifierade ska enligt FSC ha en egen arbetsrutin för identifiering av intressenter till de objekt som skall avverkas. En intressent kan vara vem som helst men kännetecknas av att den har ett intresse för den skog som exempelvis skall avverkas. Den certifierade skall erbjuda intressenter möjlighet till samrådsmöten där de kan framföra sina synpunkter på avverkningsplanerna. Synpunkterna är inget som måste tillgodoseas men intressenterna har rätt att få en förklaring till varför den certifierade inte kan gå synpunkterna tillmötes (FSC, Länk C, 2014).

Att skogsbruk är något långsiktigt är allmänt känt då det tar cirka en mansålder för ett frö att växa upp till ett avverkningsmoget träd. Det fanns redan under 1980-talet forskning som visade på vikten av medborgardeltagande i den fysiska planeringen då "den gemensamma miljön är en gemensam angelägenhet" (Wikforss, 1984). Trots detta tog det ytterligare över 10 år innan en första lösning med FSC-certifieringen ens lanserades i Sverige. Idag ca 20 år senare är vi fortfarande inte i mål med hur samråd ska lösas på bästa sätt vilket bekräftas av bakgrunden till detta examensarbete. Ett försök till en möjlig förklaring till varför det tar sådan tid att hitta en bra lösning som fungerar till alla typer av samrådsärenden ges nedan under rubrik 6.1.3, Universell hantering av samrådsärenden.

6.1.3 Universell hantering av samrådsärenden

Intressenter kan vara både enskilda personer, föreningar, organisationer eller en hel kommun. Därför kan förutsättningarna för samråd se olika ut. En enskild persons synpunkter på ett avverkningsobjekt intill bostaden där exempelvis personen vill att det sparas en trädgrupp om 10 träd eller att det avverkas helt ända fram till tomten är ett förhållandevis enkelt samrådsärende. Om exempelvis skogsbrukaren (Stora Enso) anser att det är acceptabelt att avvara 10 träd tar det inte många minuter att märka ut dessa i fält och om det inte är specifika träd som ska sparas kan en notis i traktdirektivet vara tillräckligt för att förmedla till avverkningslaget att 10 träd skall ställas kvar mot tomten.

Gäller samrådsärenden istället en förening som kanske bedriver sin verksamhet över ett större område där flertalet avverkningsobjekt ingår ställs det helt andra krav på samrådsärendets utformning i jämförelse med en enskild persons önskemål, givet att föreningen/organisationen har synpunkter på avverkningsobjekten.

Själva beskrivningen av vad en förening vill ha avverkat eller sparat kan först behöva diskuteras inom föreningen/organisationen innan en gemensam syn på avverkningsobjekten kan förmedlas vidare till skogsbrukaren (Stora Enso). Själva förmedlingen kan se olika ut beroende på hur detaljerade föreningens synpunkter är. Av rent praktiska skäl kan det vara svårt att förmedla informationen genom enbart en karta eller under ett enskilt möte. Det kan vara aktuellt med ett fältbesök för att på plats kunna förmedla alla synpunkter. Fältbesöken måste troligtvis sedan kompletteras med avverkningsplanering innan själva drivningsarbetet kan påbörjas. Processen med diskussion inom föreningen/organisationen, förmedling genom fältbesök och kompletterande avverkningsplanering kräver mycket mer tid för handläggning jämfört med ett ärende kopplat till en enskild person. Detta eftersom det i det förstnämnda fallet i regel gäller ett större område och därav mer information som skall förmedlas.

Det är inte bara storleken på området som nyttjas som avgör tidsåtgången för samrådsärenden. Som ett exempel på detta kan nämnas den enskilda personen som

har en åsikt om träden kring bostaden kontra föreningen/organisationen som nyttjar ett större område där flertalet avverkningsobjekt ingår. Varje enskilt samrådsärende skall dokumenteras och en förklaring skall ges till om man kan gå synpunkterna till mötes eller inte (FSC, Länk C, 2014). Har man huvudsakligen att göra med enskilda personer med mindre synpunkter som exemplet med trädgruppen intill tomten kan det fort bli många separata samrådsärenden med en dokumentation och en förklaring kopplad till varje enskilt ärende. Ett samrådsärende med en förening/organisation som berör ett större och mer komplext område kanske resulterar i enbart en dokumentation och en förklaring över hela området. Det finns alltså två sätt att se på tidsåtgången för samrådsärenden, många små ärenden kan vara nog så tidskrävande som ett stort och komplext.

Förutom att samrådsärendena kan se helt olika ut vad gäller det praktiska genomförandet kan även själva synpunkterna skilja sig åt mellan enskilda personer och mellan föreningar/organisationer. En enskild person kanske vill att träden intill huset ska avverkas helt för mer ljusinsläpp medan grannen vill ha några träd kvar som skydd mot vind eller som kant zon för att det inte ska bli helt kallt in mot tomten. Ett annat exempel kan vara två olika föreningar/organisationer som har friluftsvksamhet på två enskilda områden av samma storleksklass i en kommun där båda vill ha strövområden sparade. Skogsbrukare kanske då kan tänka sig att avsätta ett av områdena medan de anser att två så stora områden inte är en skälig avsättning. Vilket område ska skogsbrukaren då välja att avsätta skog inom? Hur kommer synen på skogsbruket och möjligheten till delaktighet i den fysiska planeringen via samråd att skilja sig mellan dessa två föreningar/organisationer när den ena föreningens/organisationens synpunkter tillmötesgås och den andra avslås?

Varje skog och varje människa är unik. Skogens variation kan enbart ställas i relation till att de är mer eller mindre lika varandra på beståndsnivå vad gäller åldersstrukturer, trädslagsfördelning och terrängförhållanden som grundvärden. Utöver grundvärdena tillkommer stigar, rastplatser, kulturområden, träningsanläggningar och utflyktsmål vars sammansättning gör att just den skog som man befinner sig i blir unik. Människor ser lika ut men vi har olika intressen och värderingar om vad som är viktigt att värna eller bruka ute i skogen. För vissa känns kanske skogsbeståndet som ligger vid utflyktsmålet som det viktigaste medan andra kanske värdesätter skogsbeståndet som omger stigen på vägen dit. Våra åsikter och synsätt om skog är inget statiskt utan vårt synsätt kan förändras över tid. Alla dessa variabler i skogen och alla människors varierande syn kan vara den främsta orsaken till varför en slutlig lösning rörande vilket som är det lämpligaste sättet att utföra samrådsärenden på har uteblivit från 1980 fram till idag på 2010-talet. Med detta sagt betyder inte det att en lösning inte finns men att många samrådsärenden måste genomföras för skogsbestånd med liknande egenskaper under en längre tid. Att enbart jämföra samrådsärenden som har olika ingångsvärden och grundförutsättningar gör att det blir svårare att sätta fingret på vad som var bra och dåligt då det är helt olika typer av objekt som man studerar.

6.2 Studiens material och metoder

Denna sektion delas in i underrubrikerna "Försöksområdet", "Synpunktsregistrering" samt "Möten med föreningar/organisationer". Under rubriken "Försöksområdet" diskuteras bland annat valet av studieområdets storlek samt för- och nackdelar med verktyget BESK där information om skogens tillstånd och föreslagna åtgärder lagras. I avsnittet om "Synpunktsregistreringen" diskuteras tillvägagångssättet vid insamlandet av synpunkter från föreningar/organisationer och allmänheten. Under rubriken "Möten med föreningar/organisationer" diskuteras förväntningar, studieupplägget och tidsåtgången för undersökningen.

6.2.1 Försöksområdet

I BESK finns en shp-fil som kallas Säcken där alla föreslagna avverkningar och gallringsingrepp på Bergvik Skogs mark ingår. Säcken i BESK uppdateras varje år. Förutom Säcken finns det ett flertal funktioner som kan användas till att bland annat göra sökvägar. Man kan söka på i princip vad som helst exempelvis beståndsnummer, ålder, ståndortsindex, trädslagsfördelning med mera för att få fram de skogsbestånd man söker efter. Vid planering brukar Säcken och ibland sökvägar vara det första verktyget man använder sig av för att lokalisera vart det kan finnas gallring och/eller slutavverkningsobjekt inom distriktet. Nästa steg i planeringsarbetet är att besöka de områden man har tagit fram för att kontrollera uppgifterna och inleda planeringsarbetet ute i fält innan drivningen kan påbörjas. Det kan vara att snitsla yttergränser, naturvärden och de kultur/fornlämningar som finns på trakten. Skillnaden mellan arbetssättet vid planering inför avverkning och arbetssättet för att få fram objekt inför detta projekt är att inga kontroller i fält utfördes då det skulle ha tagit för lång tid på grund av att examensarbetet endast omfattade 10 veckors heltidsstudier.

Fördelar med att göra ett utsök var att det relativt snabbt gick att få fram objekt som på pappret uppfyller kriterier för avverkning samt objekt som inom en 5-10års period har eller kommer att uppnå lägsta slutavverkningsbar ålder på Bergvik Skogs mark. Det kan dock finnas objekt med i utsöket och där med i försöksområdet som inte kommer att avverkas i verkligheten. Det kan då handla om objekt som av drivningstekniska skäl inte går att avverka, exempelvis bergsbranter, öar osv. Det är inte bara drivningstekniska skäl som gör att avverkning inte blir aktuell utan det kan även vara så att man vid planering upptäcker att objektet man besöker är en oregistrerad nyckelbiotop. Övriga skäl kan vara felaktig dataregistrering och det kan då handla om att man i fält upptäcker att beståndet har fel ålder för att det skall vara lagligt att avverka. Ur ett samrådsperspektiv har detta en mindre betydelse då objekt som inte avverkas inte behöver något samråd men samtidigt kan objekt som inte berörs av avverkning störa den kartbild som presenteras för intressenterna.

6.2.2 Synpunktsregistrering

Synpunkterna från föreningar/organisationer registrerades genom möten där ett synpunktsformulär delades ut. Synpunkter från allmänheten registrerades genom enbart synpunktsformulär som lämnades in i Hagfors kommunhus.

6.2.2.1 Föreningar/organisationer

Arbetsättet med att föreningar/organisationer fick fylla i synpunktsformulär genom möten gav en bra möjlighet till att ge en muntlig förklaring på hur man skulle gå tillväga med formuläret och hur det var uppbyggt. Tanken med synpunktsformulärets tre moment med objektsnummer, motivering och åtgärd var dock inte att få en exakt bild på detaljnivå över vad intressenterna hade för intressen på de objekt som ingick i försöksområdet. Att exakt beskriva i ett formulär vad man exempelvis vill ha sparat utan att genomföra ett fältbesök blir för komplicerat. Formuläret gav ändå viktig information och en ungefärlig avgränsning för vilka områden som deltagarna hade ett intresse av. Förutom att få till en avgränsning ville man med formuläret få igång tankesättet hos deltagarna att skog är indelat. Det finns beståndsgränser som det måste tas hänsyn till då varje objekt befinner sig i en viss fas som exempelvis ungskog, gallringsskog och slutavverkning. Annan viktig information att förmedla var att skogen inte enbart var indelad i bestånd utan att det även fanns fastighetsgränser att ta hänsyn till och deltagarna kunde endast lämna in synpunkter på objekt som ingick i Bergvik Skogs markinnehav.

6.2.2.2 Allmänheten

Allmänheten fick lämna in synpunkter genom synpunktsformulär i Hagfors kommunhus. Då det inte blev något personligt möte presenterades projektet i en monter så att de som ville delta kunde läsa om projektets bakgrund och syfte. I montern fanns en beskrivning på hur man skulle göra för att lämna in en synpunkt. Den som ville medverka kunde steg för steg följa anvisningar för varje moment i synpunktsformuläret. Det fanns även ett telefonnummer man kunde ringa om man behövde hjälp. Montern kändes genomtänkt men tyvärr uteblev resultatet av någon anledning. Om det var lokalen i sig, ett bristande intresse eller för att det blev för personligt när möte uteblev är oklart.

6.3 Mötet med föreningar/organisationer

Denna sektion delas in i underrubrikerna "Personlig kontakt" och "Tidsplanen för möten". Under rubriken "Personlig kontakt" diskuteras bland annat vikten av personliga möten, vilka förväntningar och funderingar föreningarna/organisationerna har om skogsbruket och inför projektet. Under rubriken "Tidsplanen för möten" diskuteras bland annat vikten av att sätta av tid åt deltagarna för deras frågor, funderingar och tidigare erfarenheter.

6.3.1. Personlig kontakt

Att genom personlig kontakt presentera projektet för föreningar och organisationer blev en viktig del av studien inte bara för studien i sig utan även för att förmedla kunskap om skogsbruk samt att öka förståelsen/acceptansen för arbetet som utförs. Redan under första mötet när en kort introduktion om hur Stora Enso bedriver skogsbruk presenterades fanns det hos deltagarna en hel del frågetecken och stämningen var lite irriterad då deltagarna tog upp att de aldrig tidigare har fått vara med och påverka något när det gäller avverkningarna som har utförts på orten. Stora Enso tyckte att kritiken var befogad men att de nu arbetar för att åtgärda detta bland annat genom detta projekt. Under mötets gång kunde man känna att stämningen förbättrades när förklaringar gavs på hur och varför avverkningarna utförs som de gör. Ett exempel på detta var när flertalet föreningar undrade över varför det ställdes stubbar istället för att spara hela träd som kantzon mot stigar/vandringsleder. En förklaring gavs att mindre kantzoner lätt blåser omkull. Av säkerhetsskäl avverkar man helt både för att de som nyttjar stigen inte ska få träd över sig och för att skydda stigen från vindfällan som med sina rötter kan orsaka stor skada på stigens form. Stubbarna som ställs intill stigen/vandringsleden är så kallade kulturstubbar som markerar vart stigen finns så att markberedaren inte kör sönder den. Det kom under mötena i Hagfors upp ett flertal liknande funderingar från deltagarna men när de fick en förklaring till varför arbetet utfördes som det gjordes förbättrades inte enbart stämningen utan projektets genomförande underlättades. Deltagarna förstod vad man pratade om samtidigt som de fick svar på sina frågor om skogsbruk.

6.3.2 Tidsplanen för möten

Planen var att bjuda in till två möten. Ett presentationsmöte och ett återkopplingsmöte. Det verkliga utfallet blev ett presentationsmöte och två återkopplingsmöten varvid det sista återkopplingsmötet blev sista inlämningsdagen för synpunkter. Mötena varade i ungefär tre timmar vid varje tillfälle med undantag för första mötet som varade i fyra-fem timmar. Dagordningen för första mötet började med en inledande introduktion kring hur Stora Enso bedriver skogsbruk. Efter introduktion presenterades projektets bakgrund och sedan var det tänkt att mötet skulle avslutas med information om hur deltagarna skulle gå tillväga för att lämna in sina synpunkter. Huvudorsaken till att det första mötet drog ut på tiden var att det inte hade avsatts någon nämnvärd tid för deltagarnas frågor och funderingar. I efterhand hade det nog varit fördelaktigt om man hade delat upp det första mötet i två delar. Förslagsvis med ett möte som gav en introduktion till hur Stora Enso bedriver skogsbruk och sedan ge en presentation av projektets bakgrund. Det andra mötet kunde sedan enbart inrikta sig på att presentera tillvägagångssättet för synpunktsinlämning samt att man sedan anordnar ett avslutande möte för själva inlämningen. Det hade då funnits mer tid över för frågor och funderingar samt att deltagarna hade fått mer tid att bearbeta och sätta sig in i hur Stora Enso bedriver skogsbruk innan själva projektet startades.

6.4 Resultatet-föreningar/organisationer

Diskussionen kring resultaten från föreningar/organisationer delas in i två delar. Under rubriken "Synpunkter från föreningar/organisationer" diskuteras bland annat vilka objekt som föreningarna/organisationerna hade intresse av och varför. Under rubriken "Föreningarna/organisationernas syn på arbetsmodellen" diskuteras bland annat deras åsikt om tillvägagångssättet för synpunktsinlämning och försöksområdets storlek. Här behandlas vad som var bra och vad som var dåligt med modellen.

6.4.1 Synpunkter från föreningar/organisationer

Totalt valde fem föreningar/organisationer att medverka vid mötena i Hagfors av de 12 som var inbjudna. Utav dessa fem valde tre att lämna in synpunkter på områden som de hade intresse för. Jakt och Pistolskytteklubben hade intresse av skogen som omger deras skjutbana, främst för att den ger ett bullerskydd. Både PRO och Naturskyddsföreningen hade störst intresse av den så kallade Staffaskogen där fyra eventuella avverkningsobjekt ingick, (nr 100, 101, 103 och 113). Vad som gör Staffaskogen speciell är främst tillgängligheten för allmänheten genom dess stigar och vandringsleder som gränsar till Hagfors närområde. Pensionärerna nyttjar området mycket då de kan ta sig ut till skogen utan att behöva åka längre sträckor. Naturskyddsföreningen angav också tillgängligheten som största faktor till varför området var viktigt att bevara. Detsamma gällde de objekt som berörde bostadsområdet Dalen och Geijersholm. Utöver stigarna/vandringslederna nämnde Naturskyddsföreningen kulturvärdena som exempelvis den grävda kanalen. Även den gamla församlingsgränsen samt en djurkyrkogård ansågs vara viktiga områden. Det som var lite anmärkningsvärt med de förslag som lämnades in var att det uteslutande handlade om områden med sociala värden nära stadskärnan och bostadsområdena. Det kanske inte var anmärkningsvärt när man tänker på de förslag som skulle kunna ha kommit in från PRO, idrottsföreningarna, skytteklubben eller motorklubben men när en organisation som Naturskyddsföreningen som arbetar främst för artbevarandet och skydd av värdefulla skogar inte lämnade in ett enda förslag med miljön som motiv förvånade detta en del. Självklart får man lämna vilka motiv man vill men förväntningarna var att deras förslag skulle vara mer miljöinriktade än vad de var.

Totalt var det 13 % av de objekt som ingick i studien som föreningarna/organisationerna visade intresse för. Vilken typ av hänsyn som bör vidtas om nu avverkning blir aktuellt är ännu oklart på dessa objekt då det på detaljnivå inte har diskuterats vad föreningarna/organisationerna vill åstadkomma. Trots detta finns det ändå ett bra underlag för vad som bör diskuteras då föreningarna/organisationerna bland annat har nämnt motiv som stigar/vandringsleder. Vid projektets start fanns det 136 st avverkningsobjekt som man inte visste om det fanns något intresse för. Avverkningsobjekten betades sedan ner till att enbart omfatta 17 st efter att synpunkter hade lämnats in. Dessa 17

återstående objekt kan nu Stora Enso lägga ner extra tid på för att samla in ytterligare information, samt att erbjuda samrådsmöten vid behov. De övriga 87 % finns det i dagsläget inget visat intresse för då inga synpunkter har lämnats in. Om man kan dra slutsatsen att det bara är att avverka dessa med generell hänsyn vågar jag inte svara på. Det är FSC som avgör om det certifierade företaget har en tillfredsställande arbetsmodell för identifiering av intressenter på de skogar som skall avverkas.

6.4.2 Föreningar/organisationernas syn på arbetsmodellen

Samtliga av de medverkande föreningarna/organisationerna tyckte att den nya arbetsmodellen med ett första möte, tid för reflektion och tid för att fundera ut synpunkter mellan mötena, inlämning av synpunkter, bearbetning av synpunkter och sedan ett avslutande återkopplingsmöte är en modell som Stora Enso bör införa som arbetsrutin när de ska kartlägga intressenter/intressanta skogar runt närområden kring exempelvis Hagfors.

Att föreningarna/organisationerna var nöjda med arbetsmodellen är ett gott betyg. Hade det inte funnits en acceptans eller en tro på modellen hade det inte funnits någon framtid för detta arbetssätt. Med detta sagt var inte modellen helt perfekt trots att mycket var bra.

Av resultaten framgår det att föreningarna/organisationerna tyckte att det var lätt att vid synpunktsinlämningen peka ut vilka objekt som man var intresserade av med hjälp av kartan. Det svåraste momentet tyckte föreningarna/organisationerna var motiveringen och kartskissen. En anledning till detta kan vara att det är svårt att på papper skriva eller skissa ned exakt vad som är intressant då metoden inte är anpassad för beskrivning på detaljnivå utan mer för att skapa någon form av avgränsning.

En annan synpunkt som föreningarna/organisationerna hade rörde försöksområdets storlek då vissa föreningar/organisationer ville ha ett större område då de bedrev verksamheter utanför försöksområdet medan andra var nöjda eftersom hela deras verksamhetsområde ingick. Föreningarna/organisationerna tyckte däremot inte att bedömningen av vad som var intressant hade försvårats p.g.a. avgränsningen och det fanns även förståelse för att allt inte kan ingå i en försöksverksamhet. Att föreningarna/organisationerna inte tyckte att områdets storlek hade begränsat bedömningen var ett viktigt resultat av studien. Trots detta finns det tankar på ifall arbetet med kartläggning av synpunkter genom möten kunde läggas upp på ett annat sätt för att bli mer anpassat efter föreningarna/organisationernas storlek och nyttjande av areal för sin verksamhet. Anpassningen kunde vara att dela in föreningar/organisationer i två grupper. En för de som kan tänkas nyttja stora arealer som exempelvis Naturskyddsföreningen och orienteringsklubben samt en grupp för de som kan tänkas nyttja mindre areal som exempelvis Jakt och

Pistolskytteklubben och motorklubben för att ta några exempel från de som ingick i denna studie. Med de två grupperna kunde man sedan ha två separata projekt. Man skulle då kunna finslipa både sättet att lämna in synpunkter på samt att deltagarna skulle kunna ligga lika eller i alla fall närmare varandra tidsmässigt i projektets process med bearbetning och tid för synpunktsinlämning. Under denna studie blev några föreningar/organisationer klara tidigt medan andra nyttjade hela den utsatta tiden för försöket. Om alla var i samma fas under projektet skulle det underlätta att dels förklara och ge råd till deltagarna under processen samt att deltagarna då kunde föra en dialog med varandra om den del som de gemensamt befinner sig i.

7. SAMMANFATTNING

På uppdrag av Stora Enso Skog i Filipstad genomfördes en studie med syfte att undersöka om det gick att kartlägga intressenter knutna till avverkningsobjekt inom ett försöksområde i Hagfors. Resultaten från studien användes sedan som underlag vid bedömning av det framtida behovet av FSC-samråd. Målsättningen var att utveckla ett tillvägagångssätt för att ta reda på vilka bestånd inom försöksområdet som av olika anledningar kunde vara intressanta för lokala föreningar/organisationer och allmänheten. Intressant var också att kunna kartlägga vad som gjorde dessa skogar intressanta.

Inför studien skapades ett försöksområde i Hagfors med utgångspunkt från föreslagna avverkningsobjekt från Bergvik Skog inom den närmsta 5-10 års perioden. Föreningar/organisationer i Hagfors bjöds sedan in till tre möten, ett informationsmöte och två återkopplingsmöten för synpunktsinlämning och utvärdering. Allmänheten informerades genom två annonser i det lokala veckobladet som beskrev hur de kunde lämna in synpunkter i Hagfors kommunhus. Dessutom uppmanades föreningarna/organisationerna att sprida information om projektet vidare till sina medlemmar och övriga boende på orten.

Föreningarna/organisationerna lämnade totalt in synpunkter på 17 av de 136 föreslagna avverkningsobjekten. Många visade intresse för samma avverkningsobjekt. Resultatet av studien visar på att föreningarna/organisationerna som helhet var nöjda med det använda arbetssättet som byggde på möten och synpunktsinlämning.

En brist i arbetssättet var främst att föreningarna/organisationerna ofta nyttjade olika stora områden inom det aktuella försöksområdet och vissa bedrev även verksamheter utanför området. Detta medförde en kluvenhet till tillgången på tid för synpunktsinlämning mellan olika föreningar/organisationer i studien. Trots detta fanns det förståelse för studiens tidsramar och omfattning.

Allmänhetens intresse för avverkningsobjekten och arbetssättet framgick inte av studien. Möjliga orsaker kan vara brist på engagemang eller att försöksverksamheten inte var tillräckligt tydlig. Enbart två personer lämnade in synpunkter.

8. REFERENSLISTA

8.1 Publikationer

Axelsson, B. (1987). Inventering av markanvändningsintressen-riktlinjer för samråd, försöksverksamhet Storumans kommun. Länsjägmästare, Skogsstyrelsen, Lantbruksnämnden, Länsstyrelsen, Storumans kommun.

Skogsstyrelsen (2014). Skogsvårdslagstiftningen. Jönköping: Skogsstyrelsen.

Wikforss, Ö. (1984). Samråd i Praktiken. Om medborgardeltagande i fysisk planering. Stockholm: Statens råd för byggnadsforskning.

8.2 Internetdokument

Länk A:

Bergvik Skog (2014). Relation Stora Enso & Billerud Korsnäs. [Online] Tillgänglig: <http://www.bergvikskog.se/om-bergvik-skog/organisation/relation-till-stora-enso-billerudkorsnas/> [2014-08-07].

Länk B:

Stora Enso Skog (2014). Verksamhet/affärsområden. [Online] Tillgänglig: <http://storaensoskog.se/om-oss/verksamhetaffarsomraden/> [2014-08-07].

Länk C:

FSC (2014). Svensk Skogsbruksstandard enligt FSC med SLIMF-indikatorer. [Online] Tillgänglig: <https://se.fsc.org/se/standarder/svensk-skogsbruksstandard> [2014-06-12].

Länk D:

Wigert, L-E. (2014). Bergvik Skog. Riktlinjer tätortsnära och lokalsamhällen. [Online] Tillgänglig: <http://www.bergvikskog.se/hallbarhet/> [2014-04-24].

Länk E:

Alvesta kommun (2014). Bostad och miljö. Planer och planering. [Online] Tillgänglig: <http://www.alvesta.se/bostad--miljo/fysisk-planering/> [2014-10-01].

Länk F:

Naturvårdsverket (2014). Anmälan för Samråd enligt 12kap 6 § Miljöbalken. [Online] Tillgänglig: <http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Rattsinformation/Foreskrifter-allmanna-rad/NFS/2001/NFS-200115---Anmalan-for-samrad-AR/> [2014-05-13].

Länk G:

FSC (2014). Om FSC. Vårt Uppdrag. [Online] Tillgänglig: <http://se.fsc.org/vrt-uppdrag.220.htm> [2014-09-14].

Länk H:

Föreningsregister (2014). Hagfors kommun. [Online] Tillgänglig: <http://www.hagfors.se/invanare/kultur-natur-fritid/fritid/foreningsregister> [2014-07-28].

Länk I:

FSC (2015). FSC-vår historia. [Online] Tillgänglig: <http://se.fsc.org/vr-historia.281.htm> [2015-02-08].

8.3 Personlig kommunikation

Erik Hultman [2014-05-20, 2015-03-17]. Planeringsledare, Stora Enso Skog Filipstad.

9. BILAGOR

Bilaga 1 -Stora Enso informationsblankett

Bilaga 2 -Försöksområdet

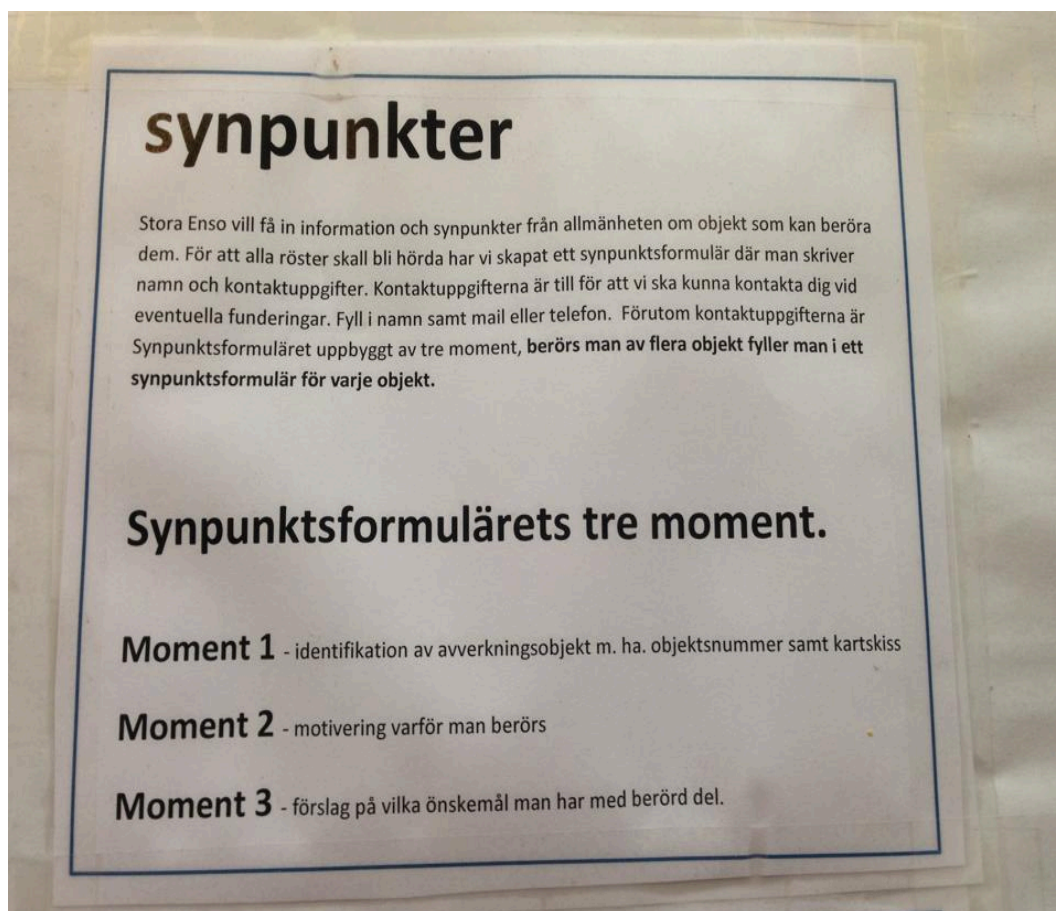

Bilaga 4 -Synpunktsformulärets tre moment

synpunkter

Stora Enso vill få in information och synpunkter från allmänheten om objekt som kan beröra dem. För att alla röster skall bli hörda har vi skapat ett synpunktsformulär där man skriver namn och kontaktuppgifter. Kontaktuppgifterna är till för att vi ska kunna kontakta dig vid eventuella funderingar. Fyll i namn samt mail eller telefon. Förutom kontaktuppgifterna är Synpunktsformuläret uppbyggt av tre moment, **berörs man av flera objekt fyller man i ett synpunktsformulär för varje objekt.**

Synpunktsformulärets tre moment.

Moment 1 - identifikation av avverkningsobjekt m. ha. objektsnummer samt kartskiss

Moment 2 - motivering varför man berörs

Moment 3 - förslag på vilka önskemål man har med berörd del.

Moment 1.

Hur identifierar man ett avverkningsobjekt?

För att Stora Enso ska kunna kartlägga vilka synpunkter som kommer in krävs struktur. Därav delas skogen in i avverkningsobjekt, där varje objekt har ett specifikt identifikationsnummer. Objektens gränser är de blåstreckad linje på kartan.

Nedan demonstreras ett exempel på hur det kan se ut på avverkningsobjekt 42, se bild 1. Inom objekt 42 berörs det stora röda området men även det lilla röda området av samma objektsnummer genom att båda ingår inom det blåstreckade område. **Det är enbart det röda inom objektet som berörs av avverkning.**

Bild 1. Här visas objekt nr 42, ett område som är delat i två men som omges av samma objektsnummer eftersom båda ingår inom det blåstreckade området. Det som berörs av avverkning är enbart det röda inom denna linje.

Hur ska Stora Enso få vetskap över vad som berör just mig inom ett avverkningsobjekt?

Vi använder oss av samma objekt som demonstrerades i bild 1, objekt 42. Om man berörs av objekt 42 skriver man in 42 som objektsnummer i synpunktsformuläret. För att det skall bli extra tydligt bör man skissa upp i grova drag vilka delar inom objektet som man vill lämna synpunkter på, se Bild 2.

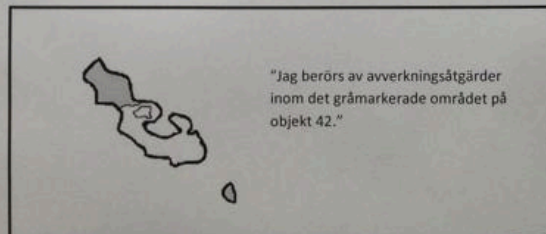
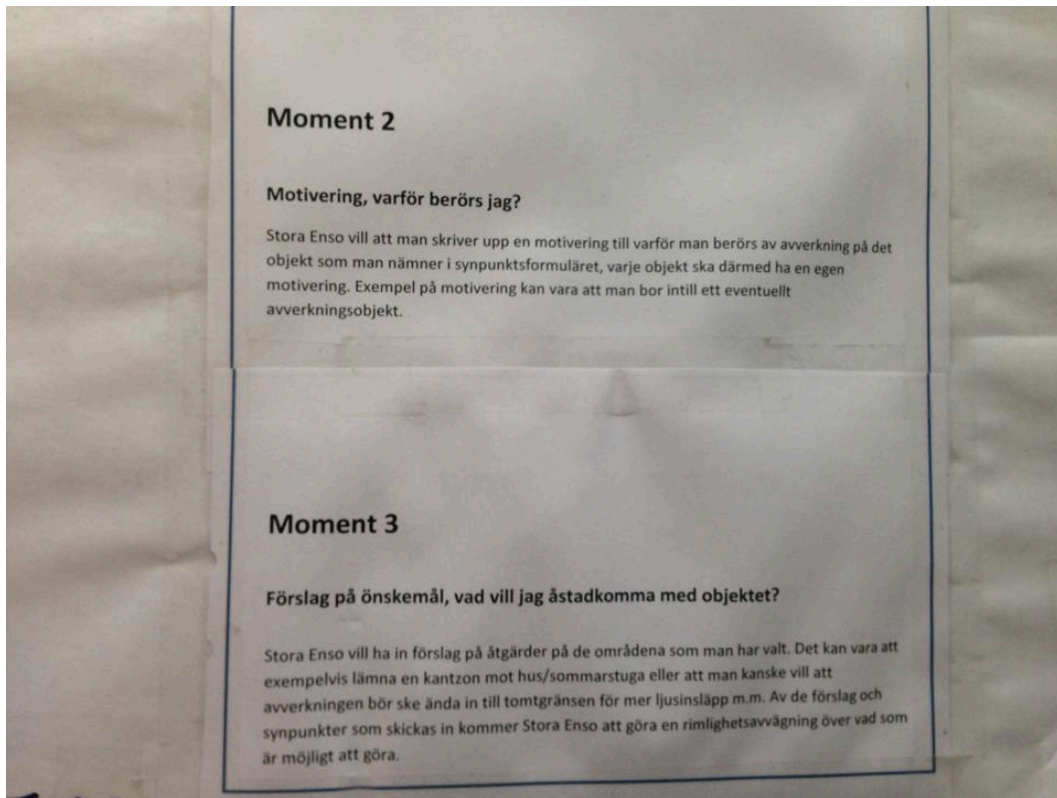

Bild 2. Här visas en exempelskiss som den som har synpunkter själv bör rita upp i skissrutan på synpunktsformuläret för att underlätta en förklaring.

Bilaga 5 -Synpunktsstationen

Information avverkningsplanering

Väljör ska Stora Ensa följa i synpunkter?

Varje Stora Ensa-förpackning innehåller en informationssedel om avverkningsplanering. Den innehåller information om hur du ska avverka förpackningen och om du ska återvinna den. Informationen är skriven på svenska och finns även översatt till engelska och finska. Informationen är skriven på ett enkelt språk och är lätt att förstå. Informationen är skriven på ett enkelt språk och är lätt att förstå. Informationen är skriven på ett enkelt språk och är lätt att förstå.

SLU
Svensk Lantbruksuniversitetet
Västerås 2018-03-08

Information om avverkningsplanering i Hagfors

Information om avverkningsplanering i Hagfors. Informationen är skriven på svenska och finns även översatt till engelska och finska. Informationen är skriven på ett enkelt språk och är lätt att förstå. Informationen är skriven på ett enkelt språk och är lätt att förstå. Informationen är skriven på ett enkelt språk och är lätt att förstå.

storaenso

synpunkter

Information om avverkningsplanering i Hagfors. Informationen är skriven på svenska och finns även översatt till engelska och finska. Informationen är skriven på ett enkelt språk och är lätt att förstå. Informationen är skriven på ett enkelt språk och är lätt att förstå. Informationen är skriven på ett enkelt språk och är lätt att förstå.

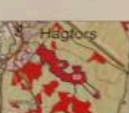
Synpunktsformulärets tre moment.

Moment 1 Information om avverkningsplanering i Hagfors.
Moment 2 Information om avverkningsplanering i Hagfors.
Moment 3 Information om avverkningsplanering i Hagfors.

Moment 1.

Var identifiera man ett avverkningspaket?

Information om avverkningsplanering i Hagfors. Informationen är skriven på svenska och finns även översatt till engelska och finska. Informationen är skriven på ett enkelt språk och är lätt att förstå. Informationen är skriven på ett enkelt språk och är lätt att förstå. Informationen är skriven på ett enkelt språk och är lätt att förstå.

Var ska Stora Ensa följa i synpunkter?

Information om avverkningsplanering i Hagfors. Informationen är skriven på svenska och finns även översatt till engelska och finska. Informationen är skriven på ett enkelt språk och är lätt att förstå. Informationen är skriven på ett enkelt språk och är lätt att förstå. Informationen är skriven på ett enkelt språk och är lätt att förstå.

Moment 2

Information om avverkningsplanering i Hagfors

Information om avverkningsplanering i Hagfors. Informationen är skriven på svenska och finns även översatt till engelska och finska. Informationen är skriven på ett enkelt språk och är lätt att förstå. Informationen är skriven på ett enkelt språk och är lätt att förstå. Informationen är skriven på ett enkelt språk och är lätt att förstå.

Moment 3

Information om avverkningsplanering i Hagfors

Information om avverkningsplanering i Hagfors. Informationen är skriven på svenska och finns även översatt till engelska och finska. Informationen är skriven på ett enkelt språk och är lätt att förstå. Informationen är skriven på ett enkelt språk och är lätt att förstå. Informationen är skriven på ett enkelt språk och är lätt att förstå.

Skala 1:15 000

storaenso

Bilaga 6 -Frågeformulär

Bakgrundsfakta

Åretruntboende i Hagforskommun: Ja Nej

Semesterboende i hagforskommun (sommarstuga): Ja Nej

Man

Kvinna

Ålder: 0-24 25-34 35-44 45-54 55-64 65+

Vilken typ av organisation representerar du? (Fyll enbart i ett alternativ)

Idrottsorganisation

Natur/Friluftsliv- organisation

Övrig organisation

Ingen organisation

Enkät

- Enkäten består av 12 frågor.
- Frågorna besvaras antingen med Ja eller Nej i svarsrutan, Ja Nej
- Undantaget från Ja/nej svar är fråga 7-9 där den siffra som stämmer bäst överens ringas in. 1 2 3 4 5 6, Där 1 är svårt och 6 är lätt.
- Det är **obligatoriskt** att sätta ett kryss på varje fråga men komplitera gärna med kommentarer i kommentarsfälten.

Frågor

Kartmaterialet

1. Syftet med kartmaterialet var att underlätta för intressenterna att själva kunna avgöra vilka områden som de tycker berör deras verksamhet, har detta syfte uppnåtts?

Ja Nej

Kommentar

---

2. Tycker du att det framtagna kartmaterialet över Hagfors i sin helhet representerar ert verksamhetsområde?

Ja Nej

kommentar

---

3. Om nej på fråga 2. Har det framtagna kartmaterialet varit så litet att det har försvårat er bedömning av vilka områden som är intressanta?

Ja Nej

kommentar

---

4. Skulle en karta över ett ännu större område vara att föredra?

Ja Nej

kommentar

---

5. Om ja på fråga 4, vilket av följande påståenden passar bäst in på anledning att ha ett större område?

a. Stora delar av vårt verksamhetsområde ingår inte i kartmaterialet.

b. Vi vill ha mer insyn över de områden Stora Enso arbetar inom även fast det inte nödvändigtvis påverkar vår verksamhet.

c. Annat:

Synpunktsformuläret

6. Syftet med synpunktsformuläret var att alla skulle få en chans att lämna sina synpunkter, tycker du att formuläret har uppfyllt detta syfte?

Ja Nej

kommentar

Synpunktformuläret är indelat i 3 moment för att underlätta en beskrivning över vilket objekt som man berörs utav. De 3 momenten är **Kartskick**, **Motivering** och **Åtgärd**.

7. Tycker du att momentet med **kartskick** var lätt eller svårt att utföra?

Svårt att utföra 1 2 3 4 5 6 Lätt att utföra

kommentar

---

8. Tycker du att momentet med **Motivering** var lätt eller svårt att utföra?

Svårt att utföra 1 2 3 4 5 6 Lätt att utföra

Kommentar

---

9. Tycker du att momentet med **Åtgärd** var lätt eller svårt att utföra?

Svårt att utföra 1 2 3 4 5 6 Lätt att utföra

kommentar

---

10. Tycker du att de 3 momenten som helhet är ett bra verktyg för att underlätta en beskrivning?

Ja Nej

kommentar

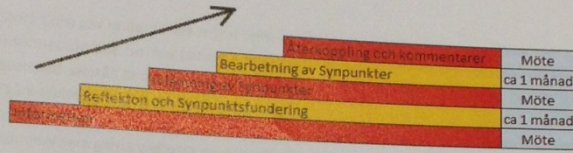

Arbetsmetoden

11. Bilden visar arbetsmodellen som ni är en del utav. Tycker du att Stora Enso bör införa denna arbetsmodell som rutin när de ska kartlägga intressenter/intressanta skogar runt närområden som Hagfors? Lämna gärna en kommentar.

Ja Nej

kommentar
